

Research Article

The Criminal Policy of the Islamic Republic of Iran Regarding the Hostile Actions of the Zionist Regime

Morteza Arefi¹, Alireza Ghaderi^{2*}

1. Assistant Professor, Law Department, Faculty of Humanities, Bu-Ali-Sina University, Hamadan, Hamadan, Iran
2. Master of Criminal Law, Faculty of Law and Political Science, University of Tehran, Tehran, Iran

Article history:

Received: 09-12-2025

Accepted: 09-02-2026

Abstract

Introduction

The Islamic Republic of Iran, within the framework of its ideological and strategic principles, has consistently regarded the Zionist regime as a transnational threat to national security, regional peace, and the rights of the Palestinian people. In this path, legal and criminal tools have been considered part of Iran's confrontational policy arsenal. The primary objective of this research is a systematic analysis of the "Law on Countering Hostile Actions of the Zionist Regime" ratified in 2020 (1399 SH) as a concrete example of Iran's criminal policy in this domain. Accordingly, the present study seeks to answer the following questions: What are the legal, religious (Sharia), and security foundations for criminalizing these behaviors? How are the material and moral elements of the crimes envisaged in this law structured? And what legislative criticisms and challenges exist within the text of this law?.

Please cite this article as:

Arefi, M., Ghaderi, A (2026). The Criminal Policy of the Islamic Republic of Iran Regarding the Hostile Actions of the Zionist Regime. *Journal of Legal Studies*, 17(4), 271-312.
doi: <https://10.22099/JLS.2026.55475.5466>

* Corresponding author:

E-mail address: alirezaghaderi1214263518@gmail.com

Methods

This research has been conducted using a descriptive-analytical method. The required data were collected through library study and systematic review of authoritative sources, including legal texts, and criminal policy, scientific research articles, and related documents. The data were analyzed within the framework of theoretical concepts such as "criminalization," "confrontational criminal policy," "national security," and "international criminal law."

Findings

The examination of the aforementioned law reveals that Iran's criminal policy towards the Zionist regime rests on three main pillars: First, ideological and idealistic foundations such as the rejection of subordination, support for the oppressed, and justice-seeking, which are emphasized in the principles of the Constitution and the preamble of the law. Second, foundations in international law, including the commitment to maintaining international peace and security and confronting crimes against humanity, which it considers the actions of the Zionist regime to be in violation of. Third, national security foundations, based on which any connection with this regime is considered dangerous due to security threats, espionage, and economic-cultural infiltration.

In the economic domain (Articles 4 and 9), the law criminalizes any issuance of permits for the activity of institutions affiliated with Israel in Iran, as well as the import or transit of goods produced by it, prescribing imprisonment and deprivation from public services for the perpetrator. In the cyberspace and computer services domain (Article 5), the use of Israeli hardware and software platforms and the provision of services to them are prohibited and punishable. In the national security domain (Articles 6 and 8), any intelligence cooperation or espionage benefiting this regime is considered equivalent to *Moharebeh* and *Efsad-e fel-arz* (corruption on earth) with severe punishment, and any action aimed at confirming or strengthening the Zionist regime is also considered a crime. In the information exchange domain (Article 7) and cultural relations domain (Article 10), any political, media, cultural interaction, and travel to the occupied territories are criminalized.

Despite its relative comprehensiveness, this law faces significant deficiencies and challenges: 1. Ambiguity in definitions and delineation of crimes (especially the overlap of instances in Articles 6, 7, and 8), which could lead to inconsistent judicial interpretations. 2. Lack of proportionality in punishment in some articles (such as the same punishment for disparate behaviors in Article 9). 3. Prescribing punishment for an "inadvertent

individual" in Article 5, which is incompatible with the established principle of criminal law requiring the "knowledge" of the perpetrator. 4. Absence of specified enforcement mechanisms for some prohibitions (such as the import of goods). 5. Lack of structural coherence and dispersion in the articulation of crimes.

Conclusion

The Law on Countering Hostile Actions of the Zionist Regime, as a document of confrontational criminal policy, demonstrates the determination of the Islamic Republic of Iran to proactively and preemptively use criminal law tools in confronting the Zionist regime and preventing its infiltration and the normalization of relations with it. Relying on multi-layered ideological, legal, and security foundations, this law encompasses a wide range of economic, cultural, cyber, and security behaviors. However, the highlighted formal and substantive shortcomings, including legislative ambiguities and executive challenges, affect the efficiency and justice-oriented nature of this tool. It appears that amending and revising this law with the aim of resolving ambiguities, establishing proportionality between crime and punishment, more precisely adhering to the principles of criminal law (such as the principle of legality and the requirement of knowledge), and specifying clearer enforcement mechanisms could significantly contribute to strengthening its legitimacy and effectiveness in achieving the stated objectives.

Keywords: Penal Policy, Criminal Policy, Zionist Regime, Islamic Republic of Iran, Hostile Actions.

مقاله پژوهشی

سیاست جنایی جمهوری اسلامی ایران در قبال اقدامات خصمانه رژیم صهیونیستی مرتضی عارفی^۱، علیرضا قادری^{۲*}

۱. استادیار گروه حقوق، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه بوعلی سینا همدان، همدان، ایران
۲. کارشناس ارشد حقوق کیفری دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، تهران، ایران

اطلاعات مقاله
تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۹/۱۸ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۱۱/۲۰

چکیده

مقدمه: جمهوری اسلامی ایران در چارچوب اصول ایدئولوژیک و راهبردی خود، همواره رژیم صهیونیستی را به‌عنوان یک تهدید فرامرزی علیه امنیت ملی، صلح منطقه‌ای و حقوق مردم فلسطین قلمداد کرده است. در این مسیر، ابزارهای حقوقی و کیفری به‌عنوان بخشی از زرادخانه سیاست‌گذاری تقابلی ایران مورد توجه قرار گرفته‌اند. هدف اصلی این پژوهش، تحلیل نظام‌مند قانون «مقابله با اقدامات خصمانه رژیم صهیونیستی» مصوب ۱۳۹۹ به‌عنوان نمونه عینی سیاست جنایی ایران در این حوزه است. در این راستا، پژوهش حاضر در پی پاسخ به این پرسش‌ها است: مبانی حقوقی، شرعی و امنایی جرم‌انگاری این رفتارها کدامند؟ ارکان مادی و معنوی جرائم پیش‌بینی‌شده در این قانون چگونه تنظیم شده است؟ و چه نقدها و چالش‌های تقنینی در متن این قانون وجود دارد؟

روش‌ها: این پژوهش با روش توصیفی-تحلیلی انجام شده است. داده‌های مورد نیاز از طریق مطالعه کتابخانه‌ای و مرور نظام‌مند منابع معتبر شامل متون قانونی، کتاب‌های تخصصی حقوق جزا، مقالات علمی پژوهشی و اسناد مرتبط گردآوری شده است. سپس داده‌ها در چارچوب مفاهیم نظری مانند

استناد به این مقاله:

عارفی، مرتضی و قادری، علیرضا (1404). سیاست جنایی جمهوری اسلامی ایران در قبال اقدامات خصمانه رژیم صهیونیستی. *مجله مطالعات حقوقی*. شماره 17. (4). *مجله مطالعات حقوقی*. شماره 17. (4). 271-312.

E-mail address: m.arefi@basu.ac.ir

* نویسنده مسئول:

«جرم‌انگاری»، «سیاست جنایی تقابلی»، «امنیت ملی» و «حقوق کیفری بین‌الملل» مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند. این تحقیق از حیث هدف، بنیادی و از نظر روش گردآوری داده‌ها، غیرتجربی و توصیفی است.

یافته‌ها: بررسی قانون مذکور نشان می‌دهد که سیاست جنایی ایران در قبال رژیم صهیونیستی، بر سه پایه اصلی استوار است: نخست، مبانی ایدئولوژیک و آرمانی مانند نفی سلطه‌پذیری، حمایت از مستضعفان و عدالتخواهی که در اصول قانون اساسی و مقدمه قانون مورد تأکید قرار گرفته است. دوم، مبانی حقوق بین‌المللی شامل تعهد به حفظ صلح و امنیت بین‌المللی و مقابله با جنایات ضدبشری که اقدامات رژیم صهیونیستی را نقض‌کننده آن‌ها می‌داند. سوم، مبانی امنیت ملی که بر اساس آن، هرگونه ارتباط با این رژیم به دلیل تهدیدات امنیتی، جاسوسی و نفوذ اقتصادی-فرهنگی، خطرناک تلقی می‌شود.

قانون در حوزه اقتصادی (مواد ۴ و ۹)، هرگونه صدور مجوز برای فعالیت نهادهای وابسته به اسرائیل در ایران و نیز ورود یا عبور کالاهای تولیدی آن را جرم انگاشته و برای مرتکب، مجازات حبس و محرومیت از خدمات عمومی پیش‌بینی کرده است. در حوزه سایبر و خدمات رایانه‌ای (ماده ۵)، استفاده از سخت‌افزارها و پلتفرم‌های نرم‌افزاری اسرائیلی و ارائه خدمات به آن‌ها ممنوع و مجازات‌دار شده است. در حوزه امنیت ملی (مواد ۶ و ۸)، هرگونه همکاری اطلاعاتی یا جاسوسی به نفع این رژیم، در حکم محاربه و افساد فی‌الارض (با مجازات شدید) دانسته شده و هر اقدامی در جهت تأیید یا تقویت رژیم صهیونیستی نیز جرم تلقی شده است. در حوزه تبادل اطلاعات (ماده ۷) و مراودات فرهنگی (ماده ۱۰) نیز هرگونه تعامل سیاسی، رسانه‌ای، فرهنگی و سفر به سرزمین‌های اشغالی جرم‌انگاری شده است. با وجود جامعیت نسبی، این قانون با نواقص و چالش‌های مهمی روبروست: ۱. ابهام در تعاریف و مرزبندی جرائم (به‌ویژه تداخل مصادیق در مواد ۶، ۷ و ۸) که می‌تواند به تفسیرهای قضایی ناهمگون منجر شود. ۲. عدم تناسب مجازات در برخی مواد (مانند مجازات یکسان برای رفتارهای نامتجانس در ماده ۹). ۳. تعیین مجازات برای فرد «قاصر» در ماده ۵ که با اصل مسلم حقوق کیفری مبنی بر لزوم «علم» مرتکب ناسازگار است. ۴. فقدان ضمانت اجرای مشخص برای برخی ممنوعیت‌ها (مانند ورود کالاها). ۵. عدم انسجام ساختاری و پراکندگی در بیان جرائم.

نتیجه‌گیری: قانون مقابله با اقدامات خصمانه رژیم صهیونیستی، به‌عنوان یک سند سیاست جنایی تقابلی،

نمایانگر عزم جمهوری اسلامی ایران برای استفاده فعال و پیشدستانه از ابزار حقوق کیفری در مقابله با رژیم صهیونیستی و جلوگیری از نفوذ و عادی‌سازی روابط با آن است. این قانون با تکیه بر مبانی چندلایه ایدئولوژیک، حقوقی و امنیتی، حوزه وسیعی از رفتارهای اقتصادی، فرهنگی، سایبری و امنیتی را تحت شمول خود قرار داده است. با این حال، نارسایی‌های شکلی و ماهوی برجسته شده، از جمله ابهامات تقنینی و چالش‌های اجرایی، کارایی و عدالت‌محوری این ابزار را تحت تأثیر قرار می‌دهد. به نظر می‌رسد اصلاح و بازنگری این قانون با هدف رفع ابهامات، ایجاد تناسب میان جرم و مجازات، رعایت دقیق‌تر اصول حقوق کیفری (مانند اصل قانونی بودن و لزوم علم) و تعیین ضمانت اجراهای مشخص‌تر، می‌تواند به تقویت مشروعیت و اثرگذاری آن در تحقق اهداف اعلام شده کمک شایانی نماید.

واژگان کلیدی: کیفرگذاری، سیاست جنایی، رژیم صهیونیستی، جمهوری اسلامی ایران، اقدامات خصمانه.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

سر آغاز

ریشه‌های تاریخی درگیری‌های کنونی در نوار غزه به تصمیمات قرن بیستم، به ویژه اعلامیه بلفور (۱۹۱۷) که حامی ایجاد خانه ملی یهود در فلسطین بود بازمی‌گردد. پس از جنگ جهانی دوم، مهاجرت گسترده یهودیان به این منطقه افزایش یافت که به تأسیس دولت اسرائیل در ۱۹۴۸ و شکل‌گیری یک مناقشه طولانی‌مدت با ساکنان عرب فلسطینی انجامید. وضعیت کنونی نوار غزه در چارچوب این تاریخچه پیچیده از منازعات سرزمینی و فقدان راه‌حل سیاسی پایدار قابل‌تحلیل است (ذاکر حسین، ۱۴۰۳: ۳۹۵).

از منظر حقوق بین‌الملل، رژیم اسرائیل به دلیل اشغالگری، نقض مکرر قطعنامه‌های سازمان ملل متحد و ارتکاب جنایات جنگی، فاقد مشروعیت است (اکبر نژاد، ۱۴۰۳: ۱۴۲). در این خصوص می‌توان به قطعنامه‌های سازمان ملل همچون قطعنامه ۳۲۳۶ (۱۹۷۴ میلادی) که موضوع آن به رسمیت شناختن حقوق مردم فلسطین، از جمله حق تعیین سرنوشت و حق بازگشت برای آنان بود، قطعنامه ۱۹۴ (۱۹۴۸ میلادی) ناظر به حق بازگشت آوارگان فلسطینی و جبران خسارت برای کسانی که بازگشت نمی‌کنند و همچنین سه قطعنامه که در پی جنگ ۷ اکتبر صادر شده است اشاره کرد (فروغی، ۱۴۰۳: ۱۸۳)؛ بنابراین، هرگونه رابطه رسمی با این رژیم، ناقض اصول بنیادین حقوق بشری و تعهدات دولت‌ها در قبال جامعه جهانی محسوب می‌شود. از سوی دیگر، از نگاه اخلاقی و انسانی، همکاری با یک رژیم نژادپرست که دهه‌هاست به سرکوب و کشتار یک ملت بی‌پناه مشغول است، نوعی همدستی در جنایت علیه بشریت به شمار می‌رود.

در جهان امروز مسئله حقوق بشر، عدالت‌خواهی و مقابله با اشغالگری به یکی از مهم‌ترین معیارهای اخلاقی و سیاسی در میان ملت‌ها و دولت‌ها تبدیل شده است. رژیم صهیونیستی

به‌عنوان یکی از طولانی‌ترین نظام‌های اشغالگر در تاریخ معاصر دهه‌هاست که با نقض سیستماتیک حقوق فلسطینیان، گسترش شهرک‌های غیرقانونی، کشتار غیرنظامیان و سیاست‌های مبتنی بر آپارتاید (Brooks & Griffiths, 2024:103) مشروعیت خود را در میان جامعه بین‌المللی روبه‌زوال می‌بیند. با این حال، برخی دولت‌ها مانند برخی کشورهای غرب آسیا و شمال آفریقا به دلایل سیاسی یا اقتصادی از طریق انعقاد قرارداد به عادی‌سازی روابط با این رژیم ادامه می‌دهند (ستایش پور، 1401: 298) امری که نه‌تنها به تداوم جنایات آن دامن می‌زند، بلکه مشروعیتی ناعادلانه به یک ساختار سرکوبگر اعطا می‌کند. در پی رویدادهای هفتم اکتبر، مواضع دولت‌های مختلف در قبال این تحولات متفاوت بود. ایالات‌متحده آمریکا اقدامات گروه حماس را محکوم کرده و آن را در زمره فعالیت‌های تروریستی قرار داد و هم‌زمان، حق دفاع مشروع برای اسرائیل قائل شد. در مقابل، شمار دیگری از کشورها به‌ویژه برخی از دولت‌های عربی و اسلامی، علت اصلی خشونت‌ها را اقدامات نظامی اسرائیل و عدم به رسمیت شناختن حق حاکمیت فلسطینیان ارزیابی کردند. جمهوری اسلامی ایران نیز علاوه بر محکوم کردن عملیات اسرائیل، اقدامات صورت گرفته در هفتم اکتبر را پاسخی در برابر اشغالگری و بخشی از مبارزه برای احقاق حق تعیین سرنوشت مردم فلسطین توصیف کرد (محمدی و دیگران، 1403: 110).

در این میان، جرم‌انگاری روابط با اسرائیل می‌تواند به‌عنوان یک مکانیسم کارآمد، هم از لحاظ حقوقی و هم از نظر سیاسی، فشارهای بین‌المللی را برای پایان دادن به اشغال فلسطین و نقض سیستماتیک حقوق بشر افزایش دهد. در این راستا برخی کشورهای اسلامی از جمله

عراق¹ و یمن² اقدام به جرم‌انگاری مراوده با رژیم صهیونی و منع عادی‌سازی روابط با این رژیم کرده‌اند. در این بین ایران به‌عنوان کشور تعیین‌کننده موازنه قدرت در خاورمیانه و به‌عنوان یکی از اصلی‌ترین مخالفان رژیم اسرائیل (عامری و ارجمند، 1395: 66-35) از ابزارهای مختلفی برای محدود کردن روابط با رژیم صهیونیستی استفاده کرده است. کشور ایران که تا قبل از انقلاب اسلامی روابط نسبتاً خوبی با اسرائیل داشت³ پس از انقلاب به دلایل مختلف از جمله سیاسی، ایدئولوژیک و امنیتی⁴ به‌عنوان یکی از جدی‌ترین مخالفان رژیم صهیونیستی بارها از ابزارهای مختلفی برای مخالفت با اسرائیل استفاده کرده است (اکبری قریبه، 1401: 86-81) که در این بین، حقوق کیفری به‌عنوان یکی از ابزارهای کنترل اجتماعی نقش‌آفرینی کرده و به‌منظور جلوگیری از تحقق اهداف رژیم صهیونیستی اقدام به جرم‌انگاری برخی اعمال کرده است.⁵

1. قانون «حظر التطبیع وإقامة العلاقات مع الكيان الصهيوني» که در سال ۲۰۲۲ به تصویب پارلمان عراق رسید.
2. قانون «حظر وتجريم الاعتراف بكيان العدو الصهيوني والتطبيع معه» که در سال 2023 به تصویب مجلس یمن رسید.
3. برای مطالعه بیشتر نگاه کنید به: تقی پور، محمدتقی، «ایران و اسرائیل در دوران سلطنت پهلوی» تهران: انتشارات مطالعات و پژوهش‌های علوم سیاسی، چاپ دوم، 1402؛ شهبازی، الهام، «ایران و اسرائیل از همکاری تا منازعه» نشریه خردنامه، سال چهارم، شماره دوازده، 1393
4. شاهاک در کتاب «رازهای آشکار: سیاست‌های هسته‌ای و خارجی اسرائیل» بیان می‌دارد که دشمنی بین ایران و اسرائیل ناشی از رقابت‌های ژئوپلیتیک و ایدئولوژیک است. اسرائیل با داشتن تسلیحات هسته‌ای و ایران با حمایت از گروه‌های مقاومت مانند حزب‌الله لبنان، حماس و جهاد اسلامی فلسطین، در تقابل مستقیم و غیرمستقیم قرار دارند.
5. ماده ۱ قانون مقابله با رژیم صهیونیستی بیان می‌دارد: کلیه دستگاه‌های اجرائی کشور به‌موجب این قانون، مکلف‌اند در چهارچوب سیاست‌های کلی نظام و بهره‌مندی از ظرفیت‌های منطقه‌ای و بین‌المللی، با اقدامات خصمانه رژیم صهیونیستی علیه مردم مظلوم فلسطین، کشورهای اسلامی و جمهوری اسلامی ایران و نقش مخرب این رژیم نامشروع در برهم زدن صلح و امنیت منطقه‌ای و بین‌المللی و نقض گسترده و

نخستین جلوه نقش‌آفرینی حقوق کیفری در این حوزه، ماده واحده موسوم به «قانون واحده اسلامی در مورد تحریم اسرائیل» است که در سال ۱۳۷۱ به تصویب رسید و پس از آن، در سال ۱۳۹۹ «قانون مقابله با اقدامات خصمانه رژیم صهیونیستی علیه صلح و امنیت»^۱ در ۱۶ ماده به جرم‌انگاری در حوزه‌های مختلف اقتصادی، سایبر و امنیت ملی پرداخت.

آثار پژوهشی متعددی در حوزه مطالعات اسرائیل و فلسطین و چالش‌های مربوط به آن در حوزه‌های مختلف علوم انسانی (به‌ویژه علوم سیاسی و مطالعات خاورمیانه) نگاشته شده است^۲ اما وجه تمایز این نوشتار که در حوزه حقوق جزای اختصاصی به قلم‌تحریر در آمده تبیین

سامانمند (سیستماتیک) حقوق بشر اعم از جنگ‌افروزی، اقدامات تروریستی، جنگ الکترونیک، استفاده از تسلیحات سنگین و سلاح‌های ممنوعه علیه غیرنظامیان، محاصره انسانی، شهرک‌سازی، آواره کردن مردم فلسطین، تلاش برای انضمام بخش‌های دیگری از سرزمین فلسطین، ادامه اشغال سرزمین فلسطین و بخش‌هایی از سوریه (جولان)، لبنان و دیگر سرزمین‌های اشغالی مقابله کند.

۱. از این پس در این پژوهش به‌اختصار «قانون مقابله با رژیم صهیونیستی» آورده خواهد شد.

۲. ستایش پور، محمد در مقاله‌ای با عنوان «مقابله با عادی‌سازی روابط با رژیم صهیونیستی از منظر حقوق بین‌الملل: تعهدات و ظرفیت‌ها»، ابعاد گوناگون تعاملات رژیم صهیونیستی با کشورهای منطقه غرب آسیا و شمال آفریقا را مورد بررسی قرار داده است. این کشورها عمدتاً از اعضای سازمان همکاری اسلامی هستند و نویسنده در این پژوهش، رویکرد حقوق بین‌الملل را به‌عنوان چارچوب تحلیلی خود برگزیده است.

فروغی، فضل‌الله نیز در مقاله‌ای با عنوان «تأملی بر امکان‌سنجی تعقیب داخلی و بین‌المللی جنایات ارتكابی رژیم صهیونیستی در غزه»، به بررسی ظرفیت‌ها و چالش‌های حقوقی در سطوح ملی و بین‌المللی برای محاکمه رژیم صهیونیستی و مقامات آن پرداخته است. این پژوهش بر موانع موجود در نظام‌های حقوقی داخلی و بین‌المللی در پیگیری قضایی این جنایات تمرکز دارد.

- قرقچی، فاضل در پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود تحت عنوان «بررسی تقابل جمهوری اسلامی ایران و رژیم صهیونیستی در چارچوب نظریه بازی‌ها»، به تحلیل روابط خصمانه این دو بازیگر در منطقه خاورمیانه پرداخته است. وی مهم‌ترین عوامل این تقابل را در سه محور اصلی تبیین می‌کند:

۱. مناقشات هسته‌ای
۲. افزایش نفوذ ژئوپلیتیک ایران در منطقه
۳. تضاد ساختاری با نظام هژمونیک بین‌المللی (به‌ویژه ایالات‌متحده آمریکا) و هم‌پیمانی آن با رژیم صهیونیستی.

مبانی جرم‌انگاری در این قانون و تحلیل ارکان جرائم مذکور در قانون مقابله با رژیم صهیونیستی است. به دیگر سخن، تجزیه و تحلیل ارکان جرائم موجود در این قانون در پرتو مبانی، رفع ابهامات و تبیین نواقص و ایرادات از جمله اهداف نگارش این مقاله است که از این روی، نوشتار پیشرو دارای نوآوری و ابتکار است. در این چارچوب مطالب در شش قسمت اصلی و مبتنی بر هدف محوری قانون‌گذار در مواد 4 تا 10 در این قانون (مقابله اقتصادی، سایبر و خدمات رایانه‌ای، امنیت ملی، تبادل اطلاعات و مراودات فرهنگی) در حوزه جرم‌انگاری روابط با رژیم صهیونیستی به رشته تحریر درآمده است که ضمن هر بخش رکن مادی و معنوی هر رفتار و واکنش کیفری در قبال آن نیز بررسی می‌شود.

اصل قانونی بودن جرم و مجازات، گویای آن است که تعیین یک رفتار به‌عنوان جرم بایستی مسبق به تصریح پیش‌بینی قانون‌گذار باشد. افزون بر آن تعیین نوع، کمیت و کیفیت اجرای مجازات نیز از پیش بایستی توسط مرجع صلاحیت‌دار تعیین شده باشد. این گزاره در اصل ۳۶^۱ قانون اساسی و ماده ۲۲^۲ قانون مجازات اسلامی بازتاب پیدا کرده است. لذا قانون‌گذار با تصویب قانون مقابله با رژیم صهیونیستی عنصر قانونی جرائم ذیل را مشخص کرده است.

قانون‌گذار در جرم‌انگاری رفتارهای مذکور در مواد 4 تا 10 به اصول و اهداف خاصی نظر داشته است که برخی از آنها در ماده (1) این قانون نمایان است. افزون بر آن قانون‌گذار در مواد 4 تا 10 این قانون، رفتارهای متعددی را جرم‌انگاری کرده است. در هر یک از این مواد،

1. اصل 36: حکم به مجازات و اجرا آن باید تنها از طریق دادگاه صالح و به‌موجب قانون باشد.

2. هر رفتاری اعم از فعل یا ترک فعل که در قانون برای آن مجازات تعیین شده است جرم محسوب می‌شود.

قانون‌گذار قصد و هدف خاصی را مدنظر دارد که به‌نوعی می‌توان از آن به موضوع جرم تعبیر کرد. قانون‌گذار در مواد 4 و 9 این قانون با انگیزه رویارویی اقتصادی با رژیم صهیونیستی رفتارهایی را جرم‌انگاری کرده است که در ذیل مبانی جرم‌انگاری، ارکان این جرائم و واکنش کیفری در قبال آن به تفصیل مورد بررسی قرار می‌گیرد.

1. مبانی جرم‌انگاری

اطلاق وصف مجرمانه به هر رفتار و تعیین ضمانت اجرای کیفری در قبال آن مبتنی بر اصول و مبانی مختلفی است؛ به‌عنوان نمونه جرم‌انگاری در حوزه حقوق کیفری اطفال و نوجوانان، اقتضائات و مبانی متفاوتی نسبت به جرم‌انگاری در قلمرو حقوق خانواده دارد. در این میان قانون مقابله با رژیم صهیونیستی نیز مبتنی بر اصول و مبانی خاصی اقدام به جرم‌انگاری برخی رفتارها کرده که در ذیل اهم این مبانی مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد.

1-1. نفی سلطه‌گری و سلطه‌پذیری

انقلاب اسلامی ایران در سال 1357 مبتنی بر آرمان‌ها و مبانی گوناگونی بود که یکی از آن‌ها مقابله با هر گونه سلطه‌گری اجانب بر کشور و حمایت از جنبش‌های آزادی‌بخش در سراسر جهان است. در این رابطه در مقدمه قانون اساسی بیان شده است: «قانون اساسی با توجه به محتوای اسلامی انقلاب ایران که حرکتی برای پیروزی تمامی مستضعفین بر مستکبرین بود زمینه تداوم این انقلاب را در داخل و خارج کشور فراهم می‌کند. به‌ویژه در گسترش روابط بین‌المللی، با دیگر جنبش‌های اسلامی و مردمی می‌کوشد تا راه تشکیل امت واحد جهانی را هموار کند (ان هذِهِ

أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَ أَنَا رَبُّكُمْ فَأَعْبُدُونِ) و استمرار مبارزه در نجات ملل محروم و تحت ستم در تمامی جهان قوام یابد». افزون بر آن در اصل دوم قانون اساسی، جمهوری اسلامی ایران نظامی مبتنی بر ایمان به خداوند و ارزش‌های الهی معرفی شده است که یکی از طُرُق تحقق آن، نفی هر گونه ستمگری و ستم‌کشی و سلطه‌گری و سلطه‌پذیری بیان شده است. در این راستا اصل سوم قانون اساسی دولت را مکلف می‌کند در تطابق با اصل دوم، همه امکانات خود را برای امور زیر به کار گیرد که از جمله آن‌ها «طرد کامل استعمار و جلوگیری از نفوذ اجانب» (بند 5)، محو هر گونه استبداد و خودکامگی و انحصارطلبی (بند 6) و تنظیم سیاست خارجی کشور بر اساس معیارهای اسلام، تعهد برادرانه نسبت به همه مسلمانان و حمایت بی‌دریغ از مستضعفان جهان (بند 16) است. منطبق با این اصول، در مقدمه قانون مقابله با رژیم صهیونیستی بیان شده است که کلیه دستگاه‌های اجرایی مکلف هستند با اقدامات خصمانه رژیم صهیونیستی علیه مردم مظلوم فلسطین، کشورهای اسلامی و جمهوری اسلامی ایران، محاصره انسانی، شهرک‌سازی، آواره کردن مردم فلسطین، تلاش برای انضمام بخش‌های دیگری از سرزمین فلسطین، ادامه اشغال سرزمین فلسطین و بخش‌هایی از سوریه (جولان)، لبنان و دیگر سرزمین‌های اشغالی مقابله کنند. تکلیفی که پیش از این در دو قانون حمایت از انقلاب اسلامی مردم فلسطین مصوب 1369 و همچنین قانون الزام دولت به حمایت همه‌جانبه از مردم مظلوم فلسطین نیز به آن تأکید شده بود.

بنابراین یکی از مبانی جرم‌انگاری رفتارهای مذکور در قانون مقابله با رژیم صهیونیستی که در مقدمه این قانون نیز به آن اشاره شده است، حمایت از ستمدیدگان جهان به‌ویژه مردم مظلوم

فلسطین و نفی ظلم و ستم و حمایت از جنبش‌های آزادی‌بخش است.

2-1. تعهد دولت جمهوری اسلامی ایران به تأمین صلح و امنیت منطقه‌ای و بین‌المللی

«حق بر صلح¹» یکی از حق‌های بشری است که به صراحت توسط کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل متحد در سال 1976 مورد تأکید قرار گرفت. هرچند پیش از آن، حفظ صلح و امنیت بین‌المللی به‌عنوان نخستین و یکی از مهم‌ترین اصول ملل متحد در منشور سازمان ملل متحد در سال 1945 و در قالب فصل اول این منشور با عنوان مقاصد و اصول در ماده (1) بدین نحو بیان شده است: مقاصد ملل متحد به قرار زیر است: «1- حفظ صلح و امنیت بین‌المللی و بدین منظور به عمل آوردن اقدامات دسته‌جمعی مؤثر برای جلوگیری و برطرف کردن تهدیدات علیه صلح و متوقف ساختن هر گونه عمل تجاوز...».

بر اساس قواعد حقوق بین‌الملل، جنایات انجام شده در فلسطین به‌ویژه غزه، از مصادیق بارز جنایت علیه بشریت و نسل‌کشی است و یکی از اهداف تأسیس دیوان کیفری بین‌المللی و تدوین اساسنامه آن نیز مقابله با ارتکاب جنایات بین‌المللی و جنایت علیه بشریت است (حاجی اسماعیلی، 1403: 321). اصل 154 قانون اساسی به صراحت بیان می‌دارد «جمهوری اسلامی ایران سعادت انسان در کل جامعه بشری را آرمان خود می‌داند و استقلال و آزادی و حکومت حق و عدل را حق همه مردم جهان می‌شناسد؛ بنابراین در عین خودداری کامل از هر گونه دخالت در امور داخلی ملت‌های دیگر، از مبارزه حق‌طلبانه مستضعفین در برابر مستکبرین در هر نقطه از جهان حمایت می‌کند». برخی نویسندگان در خصوص جمع مفاد این

1. Right to peace

اصل با اصول حقوق بین‌الملل همچون اصل عدم‌مداخله بیان می‌دارند با توجه به مقررات حقوق بین‌الملل معاصر و آنچه از رویه و عملکرد دولتها برمی‌آید، اعمال این اصل در قالب مداخله‌های سیاسی و اقتصادی به نفع ستم دیدگان، در موارد نقض فاحش و شدید حقوق بشر از مشروعیت برخوردار است؛ اما توسل به مداخله نظامی یکجانبه به صراحت از سوی حقوق بین‌الملل ممنوع اعلام شده است (جاوید و محمدی، 1395: 87).

بنابراین یکی از تعهدات دولتها به طور کلی و دولت جمهوری اسلامی به طور خاص در عرصه حقوق بین‌الملل، تعهد به تضمین صلح و امنیت است. لیکن در این میان رژیم صهیونیستی با خوی و صبغه اشغالگری و تجاوز و به‌عنوان مولود سیاست‌های استعماری دولتهای اروپایی و آمریکا یکی از علل اصلی آتش‌افروزی و جنگ در منطقه خاورمیانه است که در این میان دولت جمهوری اسلامی ایران منطبق با رویکرد ظلم‌ستیزی، قانون مقابله با رژیم صهیونیستی را به تصویب رسانده است. در بخش توجیهی این قانون، بیان شده است که تمامی دستگاه‌های اجرایی مکلف هستند در چهارچوب سیاست‌های کلی نظام و بهره‌مندی از ظرفیتهای منطقه‌ای و بین‌المللی، با اقدامات خصمانه رژیم صهیونیستی در برهم زدن صلح و امنیت منطقه‌ای و بین‌المللی و نقض گسترده و سامانمند (سیستماتیک) حقوق بشر اعم از جنگ‌افروزی، اقدامات تروریستی، جنگ الکترونیک، استفاده از تسلیحات سنگین و سلاح‌های ممنوعه علیه غیرنظامیان مقابله کنند.

3-1. حفظ امنیت ملی و داخلی

رژیم صهیونیستی با توجه به ماهیت وجودی خود، همواره جمهوری اسلامی ایران را به چشم تهدید می‌نگریسته است و در این خصوص از هر گونه

اقدامی که امنیت داخلی ایران را نقض و جمهوری اسلامی را با چالش مواجه کند فروگذار نکرده است و در جریان جنگ دوازده روز نیز به طور عینی و ملموس این موضوع قابل درک بود. در عمل اسرائیل به لحاظ سیاسی، اقتصادی و نظامی تهدیدی مستقیم بر ضد امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران محسوب می‌شود (رنجبر، 1382: 235). در واقع، این رژیم با پیوند عمیق با شبکه‌های مالی در کشورهای توسعه‌یافته و نفوذ بر نظام‌های سیاسی این کشورها و همچنین برخورداری از سلاح‌های کشتار جمعی به یکی از مهم‌ترین منابع تهدیدهای اقتصادی و نظامی و به تبع آن تهدیدهای اجتماعی علیه جمهوری اسلامی ایران تبدیل شده است (شمس، 1377: 172). در واقع اسرائیل با اتخاذ سیاست‌هایی در تلاش است تا نقش و قدرت منطقه‌ای ایران را گسترش طلبانه، فرصت‌طلبانه و غیر سازنده جلوه دهد و به این دلیل که این موضوع تهدیدی برای منافع آمریکا و هم‌پیمانان منطقه‌ای آن نیز هست باید به هر طریق ممکن، از جمله استفاده از زور از آن جلوگیری شود؛ بنابراین فهم سیاست‌ها و نیات واقعی اسرائیل و پیامدهای آن بر امنیت ملی ایران، یک ضرورت است (برزگر و قاسمی، 1392: 172).

به‌منظور مقابله با این امر، قانون‌گذار به صراحت در مواد 6 و 8 قانون مقابله با رژیم صهیونیستی به‌منظور پاسداشت امنیت ملی، هر گونه همکاری اطلاعاتی یا جاسوسی به نفع رژیم صهیونیستی و همچنین همکاری، تعامل، توافق سیاسی یا تبادل اطلاعات با نهادها و افراد وابسته به این رژیم را جرم‌انگاری کرده است در پرتو مبانی فوق، رفتارهایی که در حوزه‌های گوناگون اقتصادی، فرهنگی، سایبر و خدمات رایانه و امنیت ملی قانون مقابله با

رژیم صهیونیستی جرم‌انگاری شده به تفکیک مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد.

2. جرم‌انگاری در حوزه اقتصادی

2-1. جرم‌انگاری صدور مجوز

ماده 4 قانون مقابله با رژیم صهیونیستی بیان می‌دارد: «صدور هرگونه مجوز برای مشارکت مستقیم یا غیرمستقیم اشخاص حقیقی یا حقوقی از جمله شرکت‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات یا سازمان‌های مردم‌نهاد وابسته به رژیم اشغالگر صهیونیستی در کلیه نمایندگی‌ها یا هرگونه همایش یا گردهمایی داخلی و بین‌المللی یا مشارکت یا معاونت در صدور آن ممنوع است و مرتکب به حبس درجه پنج و محرومیت دائمی از تصدی خدمات عمومی و دولتی محکوم می‌شود».

قصد باطنی و اندیشه مجرمانه، تنها در صورتی قابلیت پیگرد قانونی دارد که در قالب اعمالی مخالف با دستورات و ممنوعیت‌های مقررین بروز خارجی پیدا کند. در این راستا، نویسندگان رکن مادی جرم را به سه قسم رفتار فیزیکی، مجموعه شرایط و اوضاع احوالی که قانون‌گذار وجود یا فقدان آن‌ها را شرط تحقق جرم دانسته و نتیجه حاصله تقسیم‌بندی کرده‌اند (میر محمد صادقی، 1403: 96).

الف. رفتار فیزیکی

رفتار فیزیکی مذکور در ماده (4)، صدور مجوز است. در ایران اعطای مجوز برگزاری همایش‌ها، نمایش‌ها و گردهمایی‌ها معمولاً تحت نظارت نهادهای مختلفی است که بسته به نوع رویداد، محل برگزاری و سازمان دهنده آن متفاوت هستند. به‌طور عمومی استانداری‌ها و فرمانداری‌ها

(وزارت کشور) معمولاً مسئول صدور مجوز برای گردهمایی‌ها، راهپیمایی‌ها و رخدادهای عمومی هستند. شورای تأمین استان نیز در موارد خاص (به ویژه برای تجمعات سیاسی یا اجتماعی) یا زمان‌های خاص (اعتصاب، اعتراضات) نقش تصمیم‌گیری دارد. همچنین به‌طور کلی برای برگزاری تمامی رویدادها و نمایشگاه‌ها نیاز به مجوز از نیروی انتظامی وجود دارد؛ اما برخی از گردهمایی‌ها، نمایشگاه‌ها و سمینارها بسته به موضوع همایش و رخداد، نیاز به مجوز از ارگان و نهاد مربوطه دارند؛ به‌عنوان نمونه مرجع صدور مجوز برای تمامی رخدادهای فرهنگی و هنری در سطح ملی و استانی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی است.¹ همچنین تمامی همایش‌های علمی و دانشگاهی علاوه بر اخذ مجوزهای عمومی نیاز به مجوز از وزارت علوم، وزارت بهداشت یا دانشگاه‌های مربوطه دارند.² علاوه بر این در «اساسنامه سازمان توسعه تجارت ایران» مصوب 1386 در بند 31 ماده 5 صلاحیت اعطای مجوز به رخدادهای تجاری و اقتصادی را وزارت صنعت، معدن و تجارت و سازمان توسعه تجارت ایران تعیین کرده است.

بر این مبنا، کلیه نهادهای ذی‌صلاح و اشخاص حقیقی یا حقوقی که مبادرت به صدور چنین مجوزهایی کنند، مشمول مقررات ماده ۴ قانون

1. ماده 4 «دستورالعمل صدور مجوز برگزاری جشنواره و نمایشگاه فرهنگی و هنری و نظارت بر آن‌ها» مصوب 1400. بند 4-1: مرجع صدور مجوز برگزاری جشنواره/نمایشگاه در سطوح بین‌المللی، ملی و منطقه‌ای و نیز جشنواره/نمایشگاه مجازی، اداره کل مجامع و در سطح استانی و محلی، اداره کل استان مربوطه خواهد بود. بند 4-2: مرجع صدور مجوز برگزاری جشنواره/نمایشگاه‌های سینمایی و سمعی بصری اعم از فیزیکی و یا مجازی در سطوح بین‌المللی، ملی و منطقه‌ای در چارچوب این دستورالعمل، سازمان امور سینمایی و سمعی و بصری خواهد بود.

2. ماده 3 «آیین‌نامه نحوه برگزاری و ساماندهی همایش‌های علمی»: مجوز برگزاری همایش‌های ملی، پس از بررسی، احراز شرایط و تصویب در شورای پژوهشی مؤسسه یا هیئتمدیره انجمن توسط معاونت پژوهش و فناوری مؤسسه یا رئیس انجمن صادر می‌شود.

فوق‌الذکر خواهند بود. به دیگر سخن، مرتکب جرم موضوع این ماده کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی هستند که به‌عنوان مرجع ذی‌صلاح در صدور مجوز همایش و نمایشگاه مربوطه شناخته می‌شوند.

بدیهی است در این فرض، بحث مسئولیت کیفری اشخاص حقوقی اعم از اشخاص حقوقی عمومی همانند وزارت صنعت، معدن، تجارت یا وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و اشخاص حقوقی حقوق خصوصی همچون شرکت‌های تجاری مطرح می‌شود. در این رابطه، بایستی به مواد 20 (تعیین مجازات) و 143 (شرایط مسئولیت کیفری) قانون مجازات اسلامی توجه شود. در ماده 143 اصل بر مسئولیت کیفری شخص حقیقی است و لذا در رابطه با ماده (4) قانون مقابله با رژیم صهیونیستی نیز اصل بر مسئولیت شخص حقیقی صادرکننده مجوز است و شخص حقوقی را در صورتی می‌توان مسئول دانست که نماینده قانونی شخص حقوقی به نام یا در راستای منافع آن مرتکب جرمی شود که گزاره اخیر در خصوص اشخاص حقوقی عمومی مانند وزارتخانه‌ها و مؤسسات عمومی غیردولتی همچون شهرداری‌ها بعید به نظر می‌رسد. افزون بر آن، اگر صدور مجوز را یک عمل حاکمیتی بدانیم عملاً امکان مجازات این دسته از اشخاص حقوقی به حکم تبصره ماده 20 قانون مجازات اسلامی غیرممکن است.

رفتار فیزیکی مذکور در این ماده به صورت فعل قابل تحقق است.

از منظر طول مدت ارتکاب و تداوم عنصر مادی، جرائم به دو دسته «آنی و مستمر» تقسیم می‌شوند. همچنین، از حیث اجزای تشکیل‌دهنده، جرائم در سه قالب «ساده، مرکب و به عادت» دسته‌بندی می‌شوند. در این تقسیم‌بندی، جرم آنی به جرمی اطلاق می‌شود که تحقق عنصر مادی و رفتار مجرمانه آن در یک لحظه واحد صورت می‌پذیرد. در مقابل، جرم مستمر عبارت است از

جرمی که عنصر مادی آن تا زمان قطع استمرار رفتار مجرمانه تداوم می‌یابد (کام فر، 1400: 6). معیار در تشخیص تحقق یا عدم تحقق استمرار نیز عرف است (الهام و برهانی، 1400: 260). جرم موضوع این ماده در زمره جرائم آبی و ساده است.

ب. شرایط و اوضاع و احوال

جرم موضوع ماده 4، ناظر به صدور مجوز در کلیه نمایشگاه‌ها، همایش‌ها و گردهمایی‌ها اعم از داخلی و بین‌المللی است. هرچند در متن ماده به این موضوع اشاره نشده است لیکن به نظر می‌رسد تشکیل حضوری نمایشگاه و گردهمایی نیز ضرورتی ندارد؛ لذا اگر صدور مجوز برای سخنرانی یک شخص اسرائیلی در یک همایش به صورت مجازی نیز صادر شود رفتار مرتکب بر اساس ماده (4) قابل مجازات است.

آنچه در ماده (4) حائز اهمیت است حضور یا وجود اشخاص حقیقی دارای تابعیت اسرائیل یا اشخاص حقوقی وابسته به این رژیم اعم از شرکت‌ها، سازمان‌ها و مؤسسات است؛ بنابراین شخص شرکت‌کننده می‌تواند یک شرکت ثبت‌شده در اسرائیل یا مؤسسه خصوصی مستقر در این کشور و وابسته به آن باشد.

رفتار مرتکب جرم موضوع این ماده افزون بر مباشرت در صدور مجوز می‌تواند در قالب مشارکت و معاونت نیز انجام شود. بر این اساس، تسهیل صدور مجوز برای حضور یک شرکت اسرائیلی در یک نمایشگاه داخلی یا ترغیب مرجع ذیصلاح برای این کار نیز با ضمانت اجرای کیفری مذکور در ماده (4) برای معاون روبروست.

جرم موضوع این ماده نیاز به تحقق نتیجه خاصی ندارد و در زمره جرائم مطلق محسوب می‌شود.

ج. رکن معنوی

تحقق جرم موضوع این ماده که در زمره جرائم عمدی است نیازمند اثبات علم مرتکب به موضوع جرم (علم به ماهیت صهیونیستی شرکت، سازمان، مؤسسه و سازمان مردم‌نهادی) است که قصد شرکت در نمایشگاه، همایش یا گردهمایی را دارد یا در نمایشگاه و همایش شرکت کرده است. علاوه بر این، مرتکب باید رفتار مذکور در این ماده را عامدانه انجام دهد و ارتکاب این رفتار در شرایط اکراه و اجبار رافع مسئولیت وی خواهد بود. با این وجود لازم نیست مرتکب این رفتار را با قصد مجرمانه خاصی انجام دهد؛ لذا اثبات سوءنیت خاص برای ارتکاب جرم موضوع این ماده لازم نیست.

د. مجازات

مجازات پیش‌بینی شده برای جرم موضوع این ماده، حبس درجه پنج (بیش از 2 سال تا 5 سال حبس) است. علاوه بر این مجازات، محرومیت دائمی از تصدی خدمات دولتی و عمومی نیز به‌عنوان مجازات پیش‌بینی شده است. در واقع مرتکب این جرم که علی‌القاعده مستخدم دولت است در صورت قطعیت حکم محرومیت وی افزون بر حبس، به صورت مادام‌العمر از تصدی سمت دولتی و عمومی محروم خواهد شد. علاوه بر این، مطابق ماده 25 قانون مجازات اسلامی، دو سال محرومیت از حقوق اجتماعی در انتظار مرتکب خواهد بود. افزون بر آن در حالی‌که طبق قواعد عمومی، مجازات معاون کمتر از مجازات مباشر است؛ اما به تصریح ماده (4) این قانون، معاون در ارتکاب جرم موضوع این ماده نیز به‌مانند مباشر مجازات خواهد شد.

2-2. ورود و عبور کالا و ورود اتباع رژیم صهیونیستی

ماده ۹ بیان می‌دارد: «ورود و عبور هرگونه کالای شرکت‌های وابسته به رژیم اشغالگر صهیونیستی از قلمرو سرزمین جمهوری اسلامی ایران ممنوع است و نیز ورود کلیه صهیونیست‌های تابع رژیم اشغالگر صهیونیستی شامل اشخاص حقیقی یا حقوقی که تابعیت رژیم صهیونیستی را دارند به جمهوری اسلامی ایران ممنوع است. در صورت ورود به حبس تعزیری درجه پنج و اخراج از کشور محکوم می‌شوند»¹.

الف. رفتار فیزیکی

واردات و صادرات کالاها در هر کشور از جمله ایران، تابع مقررات گمرکی خاص آن کشور است که بر اساس سیاست‌های اقتصادی، فرهنگی و امنیتی تدوین می‌شود. در نظام تجاری ایران، کالاها عمدتاً در سه دسته مجاز، مجاز مشروط و ممنوع طبقه‌بندی می‌شوند و قواعد متفاوتی بر آن‌ها حاکم است (آرین، 1404: 7).

رفتار فیزیکی مذکور در قسمت اول این ماده «ورود» و «عبور» هر نوع کالایی است که از سوی شرکت‌های وابسته به رژیم صهیونیستی تولید می‌شود. شق اول این ماده همسو با ماده ۲ قانون تصویب قانون واحده اسلامی در مورد تحریم اسرائیل مصوب 1371² در مقام جرم‌انگاری مبادلات تجاری و منع ورود کالاهای تولیدی رژیم

1. قسمت اول این ماده در حوزه مقابله اقتصادی با رژیم صهیونیستی است که در این بخش مورد بررسی قرار می‌گیرد و قسم دوم در بخش پنجم (مراودات فرهنگی) مورد بررسی قرار می‌گیرد.

2. ماده 2: ورود و مبادله و تجارت هرگونه کالا و محصولات و نیز اسکناس و سایر دارایی‌های قابل‌انتقال اسرائیل در جمهوری اسلامی ایران ممنوع است. هرگونه کالا و اجناسی که در تولید آن حتی بخشی از محصولات اسرائیلی به کار رود صرف‌نظر از نوع و میزان مصرف آن و بدون توجه به این‌که این کالاها به طور مستقیم یا غیرمستقیم از اسرائیل وارد شده‌اند به‌عنوان یک کالای اسرائیلی محسوب می‌شود. محصولات و کالاهایی که مجدداً از اسرائیل با کشتی حمل شوند یا در خارج از اسرائیل به‌منظور صدور به حساب خود یا یکی از اشخاص یا شرکت‌های مذکور در ماده (1) ساخته شوند، به‌عنوان کالا یا مال‌التجاره اسرائیلی محسوب می‌شوند.

صهیونیستی است و هر دوی این مقررات در راستای همراهی با جنبش «بایکوت عدم سرمایه‌گذاری و تحریم اسرائیل»¹ است، جنبش جهانی که هدف آن تحت‌فشار قرار دادن رژیم اشغالگر صهیونیستی با استفاده از اهرم‌های اقتصادی است. رفتار فیزیکی مذکور در این ماده به صورت فعل قابل تحقق است. همچنین جرم موضوع این ماده در زمره جرائم آنی و ساده است.

ب. شرایط و اوضاع و احوال

مخاطب این قسمت از ماده و مرتکب بالقوه را می‌توان تجاری دانست که اقدام به واردات کالاهای ساخت رژیم صهیونیستی یا عبور آن‌ها از قلمرو سرزمینی ایران می‌کنند. بر این اساس، ورود و عبور هر نوع کالایی از قلمرو سرزمینی اعم از زمینی، دریایی و هوایی جمهوری اسلامی ایران ممنوع اعلام شده است. جرم موضوع این ماده نیاز به تحقق نتیجه خاصی ندارد و در زمره جرائم مطلق محسوب می‌شود.

ج. رکن معنوی

تحقق جرم موضوع این ماده که در زمره جرائم عمدی است، نیازمند اثبات علم مرتکب به موضوع جرم (علم به ماهیت صهیونیستی کالای وارداتی) است که مرتکب قصد ورود آن به ایران یا عبور دادن آن از خاک ایران را دارد. علاوه بر این، مرتکب باید رفتار مذکور در این ماده را عامدانه انجام دهد و ارتکاب این رفتار در شرایط اکراه و اجبار رافع مسئولیت وی خواهد بود.

د. مجازات

1. Boycott, Divestment and Sanctions

قانون‌گذار دو رفتار مجرمانه نامتجانس و ناهمگون را ذیل ماده فوق جرم‌انگاری کرده است؛ مشخص نیست قانون‌گذار مبتنی بر چه منطقی این دو رفتار را در کنار یکدیگر جرم‌انگاری کرده است. این کج‌سلیقگی قانون‌گذار موجب شده که عملاً قسمت اول ماده بدون مجازات باقی بماند؛ زیرا قسمت اخیر ماده در مقام تعیین مجازات که بیان می‌دارد «در صورت ورود به حبس و اخراج از کشور محکوم می‌شوند» ناظر به قسمت دوم ماده است.

این در حالی است که پیشتر ماده (7) قانون تصویب قانون واحده اسلامی در مورد تحریم اسرائیل نیز صرفاً بیان داشته است «هر فردی که مفاد ماده (2) را نقض کند طبق قوانین هر یک از دولت‌های عضو به خاطر داد و ستد با اسرائیل مجازات خواهد شد. در کلیه موارد کالاهای توقیف شده به نفع دولت مربوط ضبط خواهد شد. به علاوه وسایل نقلیه مورد استفاده در این معامله پس از شناسایی صاحبان آن مصادره خواهد شد»؛ بنابراین ظاهراً ورود کالاهای وابسته به رژیم صهیونیستی به ایران مجازاتی جز توقیف کالا و مصادره وسیله نقلیه حامل این کالاها در پی نخواهد داشت.

البته در این خصوص می‌توان به ماده 69 قانون مجازات اسلامی نیز استناد کرد که بیان می‌دارد: «مرتکبان جرائمی که نوع یا میزان تعزیر آنها در قوانین موضوعه تعیین نشده است به مجازات جایگزین حبس محکوم می‌شوند». لذا می‌توان در قبال مرتکبان این جرائم افزون بر توقیف کالا و مصادره حکم به دوره مراقبت، خدمات عمومی رایگان، جزای نقدی، جزای نقدی روزانه و محرومیت از حقوق اجتماعی نیز حکم داد که البته جنس مجازات جایگزین حبس با جرائم مذکور در قانون مقابله با رژیم صهیونیستی تناسبی ندارد. علاوه بر این، چنانچه جرائم مذکور در این قانون را در زمره جرائم علیه امنیت داخلی

و خارجی قلمداد کنیم، در این صورت به حکم ماده 71 قانون مجازات اسلامی، اعمال مجازات جایگزین حبس ممنوع است. در صورت پذیرش این تفسیر، واردکننده یا عبور دهنده کالاهای صهیونیستی به جز توقیف و مصادره، مجازات دیگری در انتظار وی نخواهد بود.

3. جرم‌انگاری در حوزه سایبر و خدمات رایانه‌ای

ماده 5 بیان می‌دارد: «هرگونه استفاده از سخت‌افزارهای تولیدی رژیم صهیونیستی در ایران و فعالیت سکوهای نرم‌افزاری متعلق به این رژیم در کشور ممنوع است. همچنین هرگونه ارائه خدمات شرکت‌های ایرانی به این سکوها ممنوع است. فرد قاصر یا مقصر و یا مستنکف در اجرای این ماده به حبس تعزیری درجه پنج و پنج سال محرومیت از خدمات عمومی و دولتی محکوم می‌شود».

الف. رفتار فیزیکی

رفتار فیزیکی مذکور در این ماده عبارت است از «استفاده» از سخت‌افزارهای تولیدی رژیم صهیونیستی و همچنین «ارائه خدمات» شرکت‌های ایرانی به سکوهای نرم‌افزاری متعلق به رژیم صهیونیستی. بر اساس مفاد این ماده، هرگونه استفاده و بهره‌برداری از قطعات سخت‌افزاری که در خاک اسرائیل تولید شده باشند یا با استفاده از فناوری‌های انحصاری تحت مالکیت اسرائیل توسعه‌یافته باشند، مشروط بر علم مرتکب به اینکه این قطعات تولید رژیم صهیونیستی هستند مشمول این ماده قرار دارند. افزون بر آن، هرگونه ارائه خدمات به سکوهای نرم‌افزاری رژیم صهیونیستی مشروط بر اثبات علم مرتکب به اینکه این سکو متعلق به رژیم صهیونیستی است مشمول مجازات مقرر در این ماده خواهد بود.

رفتار فیزیکی مذکور در این ماده، هم به صورت فعل و هم ترک فعل قابل تحقق است. عبارت «مستنکف از اجرای این ماده» گویای امکان تحقق جرم موضوع این ماده به صورت ترک فعل است. جرم موضوع این ماده در زمره جرائم آنی و ساده است.

ب. شرایط و اوضاع و احوال

جرم‌انگاری این ماده، ناظر به «سخت‌افزار» یا «سکوهای نرم‌افزاری» متعلق به رژیم صهیونیستی است. سخت‌افزار رایانه‌ای، به مجموعه‌ای از اجزای ملموس و فیزیکی اطلاق می‌شود که ساختار یک سامانه رایانه‌ای را تشکیل می‌دهند. این اجزا شامل دستگاه‌های ورودی و خروجی (مانند نمایشگر، موشواره¹ و صفحه‌کلید)، حافظه‌های ذخیره‌سازی (نظیر دیسک سخت)² و همچنین واحد پردازش مرکزی متشکل از قطعاتی چون مادر برد³، کارت‌های گرافیک⁴، کارت‌های صدا⁵، حافظه اصلی و سایر تراشه‌های الکترونیکی می‌شود. برخلاف نرم‌افزار⁶ که ماهیتی برنامه‌ای و غیرقابل لمس دارد، سخت‌افزار به‌عنوان بخش فیزیکی رایانه، مستقیماً قابل‌مشاهده و دستکاری است.

سکوهای نرم‌افزاری یا پلتفرم⁷ به محیط‌های یکپارچه و زیرساخت‌های محاسباتی اطلاق می‌شود که بستری برای توسعه، اجرا و مدیریت برنامه‌های کاربردی فراهم می‌کنند. این سکوها معمولاً شامل مجموعه‌ای از ابزارها، کتابخانه‌ها، خدمات و مؤلفه‌های نرم‌افزاری هستند که تعامل سیستم‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری را تسهیل می‌کنند.

1. Mouse
2. Hard disc
3. Motherboard
4. Graphic card
5. Sound card
6. Software
7. Platform

این ممنوعیت شامل کلیه پلتفرم‌های دیجیتال با منشأ اسرائیلی نیز می‌شود. همچنین این قانون شامل دو دسته از شرکت‌های ایرانی می‌شود:

۱. واحدهای تجاری که خدمات گارانتی یا پشتیبانی فنی برای قطعات سخت‌افزاری مذکور در این ماده را ارائه می‌کنند.
۲. ارائه‌دهندگان خدمات اینترنت پرسرعت که بستر عملیاتی برای پلتفرم‌های موضوع این ماده را فراهم می‌کنند.

ذیل ماده 5 تکلیفی را بر عهده مرکز ملی فضای مجازی قرار داده است تا با همکاری وزارت اطلاعات و ارتباطات و فناوری اطلاعات نسبت به شناسایی این سخت‌افزارها و سکوها اقدام و جهت اجرای قانون مراتب را به دادستان کل کشور اعلام کند؛ بنابراین در صورت دستگیری شخصی به اتهام ارتکاب جرم موضوع این ماده استعلام از مرکز ملی فضای مجازی یا سایر نهادهای ذی‌ربط به‌منظور تشخیص ماهیت صهیونیستی سخت‌افزار یا سکو ضروری است.

جرم موضوع این ماده نیز در زمره جرائم مطلق است.

ج. رکن معنوی

مطابق یک قاعده پذیرفته شده در حقوق جزا اصل بر عمدی بودن جرائم است و جرم‌انگاری رفتارهای غیرعمدی نیاز به تصریح قانون‌گذار دارد. از یکسو به نظر می‌رسد جرم موضوع این ماده نیز از شمول این قاعده خارج نیست و محکومیت مرتکب به اتهام ارتکاب جرم موضوع این قانون منوط به اثبات علم وی به موضوع و عمدی بودن ارتکاب رفتار مجرمانه است لیکن استفاده قانون‌گذار از واژه «قاصر» که در ادبیات فقهی ناظر به شخصی است که توانایی جستجوی حکم واقعی را ندارد یا به‌رغم این توانایی و جستجو اما باز هم به حکم واقعی دست پیدا نکرده است تفسیر مخالف را نیز قابل توجیه می‌داند. در مقابل، مقصر کسی است

که احکام شرعی را نمی‌داند و در شناخت آن‌ها نیز کوتاهی کرده است. با تطبیق این تعریف بر ماده فوق، به نظر می‌رسد قانون‌گذار تلاش کرده شخصی که علم به موضوع جرم (ماهیت صهیونیستی ساختافزار یا سکو) ندارد را نیز مجازات کند که این امر خلاف قواعد بنیادین حاکم بر حقوق جزا به‌ویژه رکن معنوی جرم است. به‌ویژه آنکه قانون‌گذار در ماده 144 قانون مجازات اسلامی، صراحتاً در تحقق جرائم عمدی علاوه بر احراز علم مرتکب به موضوع جرم، احراز قصد ارتکاب جرم را هم ضروری می‌داند.

د. مجازات

مجازات پیش‌بینی شده در این ماده علاوه بر افراد قاصر، شامل حال مقصرین و مستنکفین (امتناع‌کنندگان از اجرای قانون) نیز می‌شود و میزان مسئولیت کیفری برای هر سه گروه یکسان در نظر گرفته شده است؛ لذا مشمولین این ماده به حبس بیش از 2 سال تا 5 سال و همچنین محرومیت 5 ساله از خدمات دولتی و عمومی موضوع ماده 26 قانون مجازات اسلامی محکوم می‌شوند.

4. جرم‌انگاری در حوزه امنیت ملی

قانون‌گذار در مواد 6 و 8 مقابله با اقدامات رژیم صهیونیستی، با رویکرد حفظ امنیت ملی و داخلی اقدام به جرم‌انگاری همکاری اطلاعاتی و جاسوسی به نفع رژیم صهیونیستی یا هر نوع اقدامی که در جهت تقویت رژیم صهیونیستی باشد کرده است که در ذیل این دو رفتار مورد تحلیل قرار می‌گیرد.

4-1. جاسوسی و همکاری اطلاعاتی

ماده 6 بیان می‌دارد: «هرگونه همکاری اطلاعاتی یا جاسوسی به نفع رژیم صهیونیستی در حکم

محاربه و افساد فی الارض است و مرتکب به اشد مجازات محکوم خواهد شد».

الف. رفتار فیزیکی

قانونگذار در این ماده، همکاری اطلاعاتی یا جاسوسی را به عنوان رفتار فیزیکی قلمداد و این دو واژه را مترادف یکدیگر محسوب کرده است. نظام جزایی ایران، ماده قانونی مستقلی تحت عنوان جاسوسی پیشبینی نکرده است و صرفاً در مواد 501 و 502 قانون مجازات اسلامی 1375 و ماده 24 قانون مجازات جرائم نیروهای مسلح، واژه جاسوسی را به کار برده است. در واقع بررسی نظام کیفری ایران در ارتباط با جرم جاسوسی، حاکی از وجود نقاط ابهام متعدد در تقنین این موضوع است. این عدم شفافیت قانونی، منجر به شکلگیری چالشهای متعدد شده است. قانونگذار ایرانی در تدوین مقررات مربوط به جرم جاسوسی از استانداردهای کیفی قوانین کیفری، به ویژه اصل صراحت و شفافیت، فاصله گرفته است. این نقص تقنینی موجبات بروز تفسیرهای متعارض در جامعه حقوقی کشور را فراهم کرده است. از طرفی مباحثات حقوقی ناشی از این ابهامات صرفاً به جنبه های حاشیه ای محدود نبوده، بلکه به مبانی ماهوی این جرم از جمله تعریف مصادیق جاسوسی، ارکان تشکیل دهنده رکن مادی، مؤلفه های رکن معنوی نیز تسری یافته است. در نتیجه این وضعیت تقنینی موجب شده است که رویه قضایی از وحدت رویه لازم برخوردار نبوده و دکترین حقوقی نتواند به تفسیر واحدی دست یابد و النهایه، اصول بنیادین حقوق کیفری (مانند اصل قانونی بودن جرائم و مجازات) در معرض تهدید قرار گیرد (مجیدی، 1400: 255).

از منظر برخی اندیشمندان، جاسوس به فردی اطلاق می شود که به صورت پنهانی، محرمانه یا با استفاده از عنوان های جعلی، به جمع آوری،

تجزیه و تحلیل اطلاعات مربوط به قوای نظامی، طرح‌های راهبردی یا مقاصد سیاسی یک دولت دیگر می‌پردازد (جعفری لنگرودی، 1386: 182) و این اطلاعات را در اختیار دولت متخاصم یا دشمن قرار می‌دهد. این اقدام، عموماً با نقض حاکمیت دولت هدف همراه است. در برخی از فرهنگ‌های حقوقی، پدیده جاسوسی در چارچوبی گسترده‌تر تعریف شده و مشتمل بر سلسله مراتبی از اقدامات شامل کسب، انتقال و تخریب اطلاعات محرمانه تلقی می‌شود که به صورت سازمان‌یافته و با انگیزه خدمت به منافع یک دولت خارجی و در تضاد با امنیت ملی و دفاعی کشور هدف صورت می‌پذیرد (Cornu, 2024: 403).

اگرچه برخی پژوهشگران، جاسوسی را صرفاً دستیابی به اسرار نظامی و سیاسی تعریف کردند (زراعت، 1387: 375)؛ اما برخی دیگر از صاحب‌نظران با اتخاذ رویکردی موسع، دامنه مفهومی جاسوسی را توسعه داده‌اند. این دیدگاه با تعمیم مصادیق جاسوسی، کلیه اسرار حاکمیتی اعم از اسرار سیاست خارجی، تصمیم‌گیری‌های داخلی، اطلاعات اقتصادی راهبردی و داده‌های فرهنگی محرمانه را مشمول تعریف جاسوسی می‌پندارند. بر اساس این چارچوب نظری، هرگونه اقدام به کسب، انتقال یا افشای اطلاعات طبقه‌بندی‌شده در حوزه‌های مذکور واجد وصف جاسوسی تلقی می‌شود (میر محمد صادقی، 1398: 85).

رفتار فیزیکی مذکور در این ماده به صورت فعل قابل تحقق است. همچنین جرم موضوع این ماده در زمره جرائم مستمر و ساده است.

ب. شرایط و اوضاع و احوال

به لحاظ ماهیتی، مواد 501، 505 و 508 قانون مجازات اسلامی 1375 به جرم جاسوسی نزدیک است. مقایسه این ماده با ماده ۶ قانون مقابله با

اقدامات خصمانه رژیم صهیونیستی، واجد تفاوت‌های ماهوی قابل‌تأملی هستند. از حیث موضوع، جرم موضوع ماده ۵۰۱ مربوط به در اختیار قرار دادن اسرار و اسناد برای «افراد فاقد صلاحیت»، ماده ۵۰۵ ناظر به جمع‌آوری و در اختیار قرار دادن اطلاعات طبقه‌بندی شده به «دیگران» و ماده ۵۰۸ ناظر به جرم‌انگاری «همکاری/ جاسوسی علیه ایران» به صورت عام پرداخته است و هر سه ماده، مجازات حبس تا ده سال را در نظر گرفته است. در مقابل، ماده ۶ قانون مقابله با رژیم صهیونیستی، با اتخاذ رویکردی تشدیدکننده، به صورت خاص «جاسوسی برای رژیم صهیونیستی» را مورد توجه قرار داده و چنین رفتاری را در حکم «محرابه و افساد فی‌الارض» دانسته است. این تمایزات کیفری، بیانگر مؤلفه‌های اساسی از جمله اتخاذ رویکردی افتراقی نسبت به رژیم صهیونیستی، توجه به مؤلفه‌های ایدئولوژیک در تقنین کیفری، اعمال معیارهای متفاوت در سنجش خطرناکی جرم و لحاظ کردن ملاحظات امنیت ملی در سطح کلان است. جرم موضوع این ماده نیاز به تحقق نتیجه خاصی ندارد و در زمره جرائم مطلق محسوب می‌شود.

ج. رکن معنوی

تحقق جرم موضوع این ماده که در زمره جرائم عمدی است نیازمند اثبات علم مرتکب به موضوع جرم (علم به اینکه شخصی که وی اطلاعات را در اختیار وی قرار می‌دهد وابسته به رژیم صهیونیستی) است که مرتکب قصد همکاری با وی را دارد. علاوه بر این، مرتکب باید رفتار مذکور در این ماده را عامدانه انجام دهد و ارتکاب این رفتار در شرایط اکراه و اجبار رافع مسئولیت وی خواهد بود.

د. مجازات

به‌رغم آنکه قانون‌گذار در سال 1392 و با تصویب قانون جدید مجازات اسلامی، عملاً دو عنوان مجرمانه محاربه و افساد فی‌الارض را از یکدیگر تفکیک کرده بود؛ اما در این ماده که هفت سال بعد تصویب شده است مجدد این دو عنوان مجرمانه در کنار یکدیگر و مترادف با هم به کار برده شده‌اند.

در این خصوص، بیانیه شورای عالی امنیت ملی در تاریخ 25 خرداد 1404 به صراحت با ارجاع به قانون مقابله با رژیم صهیونیستی، هر نوع همکاری با رژیم صهیونیستی را در حکم محاربه و افساد فی‌الارض تلقی می‌کند¹. محاکمه اسماعیل فکری و محکومیت وی به اعدام در 26 خرداد 1404 در این راستا بود².

4-2. اقدام جهت تقویت و تحکیم رژیم صهیونیستی

ماده ۸ قانون مقابله با رژیم صهیونیستی بیان می‌دارد: «هرگونه اقدامی از قبیل امنیتی، نظامی، سیاسی، فرهنگی، رسانه‌ای، تبلیغی، مساعدت اقتصادی و مالی مستقیم و غیرمستقیم آگاهانه در جهت تأیید یا تقویت و تحکیم رژیم صهیونیستی، ممنوع است. مرتکب به مجازات حبس تعزیری درجه پنج محکوم می‌شود».

الف. رفتار فیزیکی

این ماده طیف گسترده‌ای از اقدامات امنیتی و نظامی (مانند همکاری نظامی یا اطلاعاتی با اسرائیل)، اقدامات سیاسی (مانند به رسمیت شناختن اسرائیل یا برقراری روابط دیپلماتیک)، فعالیت‌های فرهنگی و رسانه‌ای (مانند تبلیغات مثبت یا عادی‌سازی روابط با اسرائیل و فعالیت رسانه‌ای در جهت دستاوردهای رژیم صهیونیستی)،

1. <https://tadbireshargh.ir/235549/> بیانیه شورای عالی امنیت ملی - درباره مقابله

2. <https://www.mizanonline.ir/fa/news/4841774/> جاسوس - موساد - به دار - مجازات - آویخته - شد - ضربه - مهم - اطلاعاتی - به - شبکه - جاسوسی - صهیونیست‌ها - در - داخل

مساعدت اقتصادی و مالی (مانند سرمایه‌گذاری، کمک‌های مالی یا تجارت با نهادهای وابسته به اسرائیل) را شامل می‌شود.

نکته قابل‌ذکر آن است که صرف دنبال کردن یا عضویت در صفحات وابسته به رژیم صهیونیستی نمی‌تواند مصداق فعالیت فرهنگی یا رسانه‌ای باشد مگر آنکه مرتبط ضمن عضویت در این صفحات، اقدام به درج پیام حمایتی کند و از این حیث مصداق تأیید رژیم صهیونیستی باشد.

بدیهی است در بخش همکاری امنیتی، نظامی یا سیاسی ممکن است رفتار مرتکب مصداق همکاری اطلاعاتی و جاسوسی برای رژیم صهیونیستی باشد و در این صورت ماده (8) با ماده (6) همپوشانی پیدا می‌کند که در این صورت اولویت با اعمال ماده (6) خواهد بود.

رفتار فیزیکی مذکور در این ماده، به صورت فعل قابل تحقق است. همچنین جرم موضوع این ماده در زمره جرائم آنی و ساده است.

ب. اوضاع و احوال

قانون‌گذار در این ماده از واژه «غیرمستقیم» استفاده کرده است. شیوه نگارش ماده ممکن است ابهامات و چالش‌هایی را ایجاد کند؛ برای مثال ممکن است برخی قضات با تفسیر موسع و سخت‌گیرانه از این واژه و عطف آن به کلیه اقدامات، هرگونه فعالیت کاربران فضای مجازی را مصداق تحکیم و تأیید دانسته و مرتکب را به مجازات مقرر محکوم کنند. در مقابل ممکن است این‌گونه تفسیر شود که وصف غیرمستقیم صرفاً ناظر به «مساعدت اقتصادی و مالی» خواهد بود. به نظر می‌رسد تفسیر اخیر منطقی‌تر است و وصف غیرمستقیم صرفاً ناظر به مساعدت اقتصادی و مالی است در غیر این صورت قانون‌گذار بایستی واژه غیرمستقیم را در ابتدای ماده و پس از عبارت هر گونه اقدامی و به این نحو به کار

می‌برد: «هر گونه اقدامی اعم از امنیتی، نظامی و...».

جرم موضوع این ماده نیاز به تحقق نتیجه خاصی ندارد و در زمره جرائم مطلق محسوب می‌شود.

ج. عنصر معنوی

جرم موضوع این ماده، افزون بر علم و آگاهی به ماهیت اقدامات که در جهت منافع رژیم صهیونیستی است بایستی به صورت ارادی و عمدانه و با قصد انجام شود. علاوه بر این، جرم موضوع این ماده برخلاف جرائم دیگر مذکور در این قانون نیازمند سوءنیت خاص است؛ به دیگر سخن، برخلاف جرائم دیگر مذکور در این قانون که صرف سوءنیت عام برای تحقق جرم کافی است در این جرم سوءنیت خاص (در جهت تأیید یا تقویت و تحکیم رژیم صهیونیستی) نیز ضروری است و مرتکب بایستی رفتار فیزیکی مذکور در قانون را با قصد خاص تأیید/ تقویت یا تحکیم رژیم صهیونیستی انجام دهد.

د: مجازات

جرم موضوع این ماده مستوجب حبس درجه پنج (حبس) بیش از دو سال تا پنج سال) خواهد بود.

5. جرم‌انگاری در حوزه تبادل اطلاعات

ماده ۷ قانون مقابله با رژیم صهیونیستی بیان می‌دارد: «هرگونه همکاری، تعامل، توافق سیاسی یا تبادل اطلاعات با نهادها و افراد رسمی و غیررسمی وابسته به رژیم صهیونیستی ممنوع است، مرتکب به مجازات حبس تعزیری درجه چهار و انفصال دائم از خدمات دولتی محکوم می‌شود».

الف. رفتار فیزیکی

رفتار فیزیکی مذکور در این ماده عبارت است از همکاری، تعامل، توافق و تبادل اطلاعات. بر این اساس، هرگونه تعامل یا همکاری سیاسی، اعم از رسمی یا غیررسمی، با اشخاص حقیقی اعم از واجد سمت رسمی یا غیررسمی در دولت اسرائیل یا اشخاص حقوقی وابسته به رژیم اشغالگر قدس ممنوع است و مرتکب به مجازات مقرر در این ماده محکوم خواهد شد.

رفتار فیزیکی مذکور در این ماده به صورت فعل قابل تحقق است. همچنین، جرم موضوع این ماده در زمره جرائم مستمر و ساده است.

ب. شرایط و اوضاع و احوال

سؤالی که در اینجا مطرح می‌شود آن است که وصف سیاسی در عبارات ابتدایی ماده به رفتارهای همکاری و تعامل نیز بازمی‌گردد یا خیر؟ به دیگر سخن، آیا در این ماده قانون‌گذار با محوریت مباحث سیاسی اقدام به جرم‌انگاری کرده یا آنکه هر نوع همکاری و تعامل با نهادها و افراد رسمی و غیررسمی وابسته به رژیم صهیونیستی را جرم محسوب کرده و وصف سیاسی صرفاً ناظر به توافق است. به نظر می‌رسد با عنایت به نحوه نگارش ماده و تفسیر مضیق نصوص کیفری واجد وصف مجرمانه و همچنین ماده (8) که به‌نوعی سایر مصادیق امنیتی، نظامی، فرهنگی و... را تحت پوشش قرار داده است تفسیر نخست منطقی‌تر به نظر می‌رسد.

همچنین، منظور از افراد غیررسمی وابسته به رژیم صهیونیستی مشخص نیست چه افرادی است ولی با این وجود به نظر می‌رسد هر شخصی که تابعیت این رژیم را پذیرفته باشد یا به‌نوعی به‌رغم عدم داشتن تابعیت این رژیم در خدمت منافع این رژیم فعالیت کند مشمول این عبارت می‌شود.

جرم موضوع این ماده نیاز به تحقق نتیجه خاصی ندارد و در زمره جرائم مطلق محسوب می‌شود.

ج. عنصر معنوی

تحقق جرم موضوع این ماده که در زمره جرائم عمدی است نیازمند اثبات علم مرتکب به موضوع جرم (علم به اینکه اشخاص حقیقی یا حقوقی طرف تعامل و ارتباط تابعیت رژیم صهیونیستی را دارند یا در خدمت منافع این رژیم فعالیت می‌کنند) است. علاوه بر این، مرتکب باید رفتار مذکور در این ماده را عامدانه انجام دهد و ارتکاب این رفتار در شرایط اکراه و اجبار رافع مسئولیت وی خواهد بود.

د. مجازات

در این ماده، همکاری یا تبادل اطلاعات با افراد یا نهادهای مرتبط با این رژیم، جرم محسوب شده و مستوجب مجازات حبس درجه ۴ است. شایان ذکر است که حتی در مواردی که مرتکب با انگیزه‌های به ظاهر ملی یا ادعای مصلحت‌اندیشی اقدام کرده باشد، چنانچه رفتار ارتكابی منطبق بر عناصر جرم مندرج در این ماده باشد، مشمول مجازات خواهد بود.

عدم شفافیت در قانون‌گذاری که از اصول کیفی قانون‌نویسی است در مواد (6) و (7) و (8) این قانون به چشم می‌خورد. در این سه ماده، قانون‌گذار بدون تعیین مرز دقیق میان رفتارهای فیزیکی به‌نوعی همکاری با رژیم صهیونیستی را جرم‌انگاری کرده است؛ هرچند بین ماده (6) با دو ماده دیگر وجه تمایز آشکارتری وجود دارد و ماده (6) همکاری اطلاعاتی متضمن جاسوسی را جرم‌انگاری کرده است؛ اما وجه تمایز ماده (7) و (8) با یکدیگر کمی دشوارتر است. هرچند شاید بتوان این‌گونه تفسیر کرد که رفتار فیزیکی

ماده (7) جنبه تعاملی و طرفینی دارد لیکن ماده (8) ناظر به کنش یکطرفه است و نیازمند تعامل با شخص حقیقی یا حقوقی رژیم صهیونیستی نیست و به صورت اقدام یکسویه در جهت تقویت و تأیید رژیم صهیونیستی قابل تحقق است.

6. جرم‌انگاری در حوزه مراودات فرهنگی

ماده 10 بیان می‌دارد: «سفر اتباع ایرانی به سرزمین فلسطین اشغالی ممنوع است. مرتکب به مجازات حبس تعزیری درجه پنج و محرومیت از داشتن گذرنامه به مدت دو تا پنج سال محکوم می‌شود. همچنین، مراوده و ارتباطات غیر اتفاقی بین اتباع ایرانی و اتباع رژیم اشغالگر صهیونیستی ممنوع است و مرتکب، به مجازات حبس تعزیری درجه شش محکوم می‌شود».

الف. رفتار فیزیکی

رفتار فیزیکی مذکور در این ماده، عبارت است از سفر به سرزمین اشغالی و مراوده و ارتباط از پیش هماهنگ شده یا غیر اتفاقی.

پیش از ماده فوق، در مورد ممنوعیت سفر به اسرائیل قانون تشدید مجازات مترددین به فلسطین اشغالی و اصلاح ماده 36 قانون گذرنامه مصوب 1390 بیان می‌داشت: «هر ایرانی که برخلاف ماده (24) این قانون عمل کند، به حبس از دو سال تا پنج سال و محرومیت از داشتن گذرنامه از سه سال تا پنج سال محکوم می‌شود». قانون جدید، صراحتاً ماده واحده سال 1390 را نسخ نکرده و عملاً نیز تفاوتی در میزان مجازات سفر به اسرائیل قائل نشده است؛ اما در شق دوم ماده ارتباطات بین اتباع ایران و اسرائیل را برای اول‌بار جرم‌انگاری کرده و برای آن مجازات درجه 6 در نظر گرفته است.

شق دوم، ماده (9) نیز ورود تمامی افرادی که تابعیت و گذرنامه اسرائیلی دارند به قلمرو

جمهوری اسلامی ایران را جرم‌انگاری کرده است و بر اساس اصل صلاحیت سرزمینی و مطابق با ماده 3 قانون مجازات اسلامی، مجازات خواهد شد. ایراد مذکور در این قسمت آن است که قانون‌گذار، ورود اشخاص حقوقی رژیم صهیونیستی به ایران را نیز جرم‌انگاری کرده است در حالی که در مورد اشخاص حقوقی، واژه «ورود» چندان صادق نیست. رفتار فیزیکی مذکور در این ماده به صورت فعل قابل تحقق است. جرم موضوع این ماده در زمره جرائم آبی و ساده است.

ب. شرایط و اوضاع و احوال

نکته قابل‌توجه آن است که قسمت اخیر ماده 10، مرادده و ارتباط غیر اتفاقی را جرم‌انگاری کرده و بر این اساس در موارد شک بایستی اصل را بر اتفاقی بودن مرادده نهاد. لذا در صورتی که در یک همایش بین‌المللی در خارج از کشور، گفتگوی کوتاه علمی میان یک دانشمند ایرانی و دانشمند دارای تابعیت رژیم صهیونیستی شکل گیرد این رفتار را نمی‌توان واجد وصف مجرمانه دانست.

جرم موضوع این ماده نیاز به تحقق نتیجه خاصی ندارد و در زمره جرائم مطلق محسوب می‌شود.

ج. عنصر معنوی

هر سه رفتار فیزیکی مذکور در ماده (10) (سفر و مرادده) و قسمت دوم (9) (ورود) مشمول جرائم عمدی است. لذا هرچند تصور «سفر» و «ورود» به صورت غیرعمدی دشوار است لیکن مرادده اتفاقی و از پیش تعیین نشده و غیرعمدی مشمول این ماده نیست.

د. مجازات

ورود اتباع رژیم صهیونیستی به ایران و سفر هر تبعه ایرانی به سرزمین اشغالی مستوجب حبس درجه پنج است. رفتار اول افزون بر حبس مذکور، مستلزم مجازات تکمیلی اخراج از کشور و رفتار دوم علاوه بر حبس، مستوجب محرومیت از داشتن گذرنامه به مدت دو تا پنج سال است. همچنین مرادده اتفاقی مستوجب حبس خفیفتر و درجه شش است.

فرجام سخن

رژیم صهیونیستی از ابتدای تأسیس تاکنون، مرتکب جنایات متعددی علیه صلح و امنیت در خاورمیانه شده است و در مقابل، کشورهای تأثیرگذار منطقه به مقابله با آن از راه‌های مختلفی از جمله بایکوت و تحریم‌های سیاسی پرداخته‌اند. در این بین، قطع ارتباط همه‌جانبه با وابستگان این رژیم و کیفر گذاری برای اعمالی که درصدد عادی‌سازی هرگونه روابط با این رژیم هستند، یکی از راهبردهای نظام جمهوری اسلامی ایران در سال‌های گذشته بوده است. قانون مقابله با رژیم صهیونیستی علیه صلح و امنیت مصوب ۱۳۹۹ با محوریت مقابله امنیتی، اقتصادی، سایبر و خدمات مخابراتی، مراودات فرهنگی و تبادل اطلاعات از رهگذر حقوق کیفری و در پرتو مبانی و اصول گوناگونی از جمله نفی ستمگری، تعهد به حفظ صلح و امنیت منطقه‌ای و بین‌المللی و همچنین حفظ امنیت داخلی خود درصدد مقابله با این رژیم جعلی برآمده است.

قانون مقابله با رژیم صهیونیستی، بازتابی از راهبرد جمهوری اسلامی ایران در جبهه مقاومت و با ابزار حقوق کیفری علیه عادی‌سازی روابط با اسرائیل است. این قانون، با جرم‌انگاری رفتارهای کنشی تلاش دارد تا مانع از نفوذ

اقتصادی - امنیتی این رژیم در منطقه شود. با این حال، فقدان ساختار منسجم و جامعیت برای جرم‌انگاری همه رفتارها، عدم تناسب جرم و مجازات از جمله ایرادات اساسی قانون مذکور است. همچنین، به‌رغم آنکه در نظام تقنینی ایران، اصل علم مرتکب به موضوع به‌عنوان یک فرض قانونی مورد پذیرش قرار گرفته است؛ لیکن تعیین مجازات برای فرد قاصر در ماده (4) فارغ از آنکه واژه قاصر در ادبیات حقوق جزا جایگاهی ندارد و علاوه بر آن، این اقدام به معنای جرم‌انگاری مرتکبی است که علم به موضوع ندارد محل تأمل جدی و ناقض اصول اولیه حقوق کیفری است. همچنین، عدم مرزبندی میان رفتارهای مجرمانه مذکور در مواد 6، 7 و 8 با عنایت به آنکه مجازات این رفتارها با یکدیگر متفاوت است و در صورت شمول رفتار مرتکب، تحت عنوان محاربه و افساد فی‌الارض وی با مجازات سنگین روبرو خواهد شد، جرم‌انگاری دو رفتار غیر متجانس در ماده 9 و عدم تعیین ضمانت اجرا برای جرم‌انگاری برای ورود و عبور کالاهای رژیم صهیونیستی و ابهام در شمول رفتارهای مجرمانه موضوع این قانون تحت عنوان جرائم علیه امنیت داخلی و خارجی کشور از جمله نواقص و ایرادات این قانون است.

منابع

آقائی نیا، حسین (1401). جرائم علیه تمامیت جسمانی اشخاص، چاپ نوزدهم، تهران، نشر میزان.
 الهام، غلامحسین و محسن برهانی (1400)، درآمدی بر حقوق جزای عمومی، جلد اول، چاپ پنجم، تهران، نشر میزان.
 اردبیلی، محمدعلی (1399)، حقوق جزای عمومی، جلد نخست، چاپ شصت و سوم، ویراست پنجم، تهران، نشر میزان.
 آریین، محمد (1404). قلمرو شمول مفهوم کالای ممنوع از منظر حقوق گمرکی نقد دادنامه شماره ۳۲ ۱۸۴۲ هیئت عمومی دیوان عدالت اداری. مطالعات حقوقی، 17 (3)، صص

اکبری قریبه، حسین (1401). بررسی تأثیر عادی‌سازی روابط اعراب و اسرائیل بر منافع و امنیت ملی ایران در دوران ریاست جمهوری دونالد ترامپ، پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم سیاسی، دانشکده حقوق و علوم اجتماعی دانشگاه تبریز.

برزگر، کیهان و مهدی قاسمی (1392). استراتژی تهدید وجودی اسرائیل و امنیت ملی ایران، *فصلنامه روابط خارجی*، 5(1)، 169-197

DOI: 20.1001.1.20085419.1392.5.1.5.8

تسخیری، محمد صالح (1402)، چالش‌های طرح جمهوری اسلامی ایران در خصوص همه‌پرسی در فلسطین از منظر حقوق بین‌الملل و بایسته‌های روزآمدسازی آن، *مطالعات حقوقی*، 16(1)، 256-229

DOI: 10.22099/JLS.2024.42526.5085

توحیدی، احمدرضا (1402)، نقض‌های حقوق بشری و بشردوستانه رژیم صهیونیستی علیه فلسطینیان از ۷ اکتبر ۲۰۲۳، *حقوق بین‌الملل*، 4(71)، 218-203

DOI: 10.22066/cilamag.2024.2017780.2486

جاوید، محمدجواد و محمدی، عقیل (1395)، ارزیابی قابلیت اجرایی اصل 154 قانون اساسی در حقوق بین‌الملل معاصر، *فصلنامه مطالعات حقوق عمومی*، 46(1)، 71-89

DOI: 10.22059/jplsq.2016.57466

جعفری لنگرودی، محمدجعفر (1386)، *ترمینولوژی حقوق*، چاپ هجدهم، تهران، انتشارات گنج دانش.

حاجی اسماعیلی، میلاد (1403)، شناسایی جنایات جنگی اسرائیل در جنگ 2023 اسرائیل- حماس تحت چارچوب اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی، *مطالعات حقوقی*، 16(1)، 319-354

DOI: 10.22099/JLS.2024.48742.5048

حسینی اکبر نژاد، هاله، (1403)، احراز نقض فاحش حقوق بشر و ارتکاب جنایات بین‌المللی علیه مردم غزه قبل و بعد از ۷ اکتبر در رویه نهادهای حقوق بشری، *مطالعات سیاسی جهان اسلام*، 13(1)، 139-

DOI: 10.30479/PSIW.2024.20080.3315 . 167

رنجبر، مقصود (1382)، تهدیدات اسرائیل علیه امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، *فصلنامه اندیشه انقلاب اسلامی*، شماره 6، 233-252.

زراعت، عباس (1387)، *قانون مجازات اسلامی در نظم حقوقی کنونی*، چاپ سوم، تهران، نشر ققنوس.

ذاکر حسین، محمدهادی (1403). شهرک‌سازی و شهرک‌نشینی در مناطق اشغالی از منظر حقوق کیفری بین‌الملل.

مطالعات حقوقی، 16(1)، 391-426

DOI: 10.22099/JLS.2024.49216.5090

ستایش، پورمحمد (1401). مقابله با عادی‌سازی روابط با رژیم صهیونیستی از منظر حقوق بین‌الملل تعهدات و ظرفیت‌ها، تمدن حقوقی، 5، (12)، 297-306. doi: 10.22034/lc.2023.166556

شریفیان، جمشید (1392). حمله ۸ روزه رژیم صهیونیستی علیه غزه و نقض امنیت و حقوق بشردوستانه، فصلنامه امنیت پژوهی، 42، 73-100.

DOI: [10.22066/cilamag.2024.2017780.2486](https://doi.org/10.22066/cilamag.2024.2017780.2486)

شمس، مرتضی (1377). تهدیدهای نظامی، امنیتی اسرائیل علیه جمهوری اسلامی ایران، مطالعات راهبردی، 1(2)، 171-194.

شمس ناتری، محمدابراهیم و حمیدرضا کلانتری و ابراهیم زارع و زینب ریاضت، (1396)، قانون مجازات اسلامی در نظم حقوقی کنونی جلد اول حقوق جزای عمومی، چاپ چهارم، تهران، نشر میزان.

صانعی، پرویز، (1382)، حقوق جزای عمومی، چاپ اول، تهران، نشر نو.

عارفی، مرتضی (1400). درآمدی بر جرم انگاری تأمین مالی تروریسم ماهیت و شیوه‌های ارتکاب، آموزه‌های حقوق کیفری، 18، (21)، 247-

DOI: [10.30513/CLD.2021.3331.1526](https://doi.org/10.30513/CLD.2021.3331.1526). 274

عرب عامری، جواد و محمد جعفر جوادی ارجمند. (1395). بررسی تطبیقی نگاه به اسرائیل در گفتمان سیاست خارجی ایران مطالعه موردی گفتمان غرب‌گرایی پهلوی دوم و گفتمان اسلام سیاسی امام خمینی رحمت‌الله، فصلنامه راهبرد، 25، (80)، 35-66.

فروغی، فضل‌الله (1403). تأملی بر امکان‌سنجی تعقیب داخلی و بین‌المللی جنایات ارتكابی رژیم صهیونیستی در غزه، مطالعات حقوقی، 16، (1)، 179-228.

DOI: [10.22099/JLS.2024.49354.5106](https://doi.org/10.22099/JLS.2024.49354.5106)

کام‌فر، بهداد (1400). دوره پیشرفته حقوق جزای عمومی و اختصاصی، چاپ پنجم، تهران، نشر مهر پویان پویا. مجیدی، سید محمود (1400). آسیب‌شناسی سیاست کیفری ماهوی ایران در قبال بزه جاسوسی، مجلس و راهبرد، 28، (150)، 245-275.

محمدی، عقیل و عبدالله عابدینی و امیرعباس کیانی (1403). توسل به زور در حقوق بین‌الملل مورد مطالعاتی خاصه ۲۰۲۳ حماس و اسرائیل. مطالعات حقوقی، 16 (1)، 144-

DOI: [10.22099/JLS.2024.49148.5074](https://doi.org/10.22099/JLS.2024.49148.5074) .105

- محسنی، مرتضی (1382). دوره حقوق جزای عمومی پدیده جنایی، جلد دوم، چاپ دوم، تهران، انتشارات گنج دانش.
- میر محمد صادقی، حسین (1398). جرائم علیه امنیت و آسایش عمومی، چاپ سی و هشتم، تهران، نشر میزان.
- میر محمد صادقی، حسین (1403). حقوق جزای عمومی یک، چاپ پنجم، تهران، انتشارات دادگستر.

References

- Aghaeinia, H. (2022). *Crimes Against Bodily Integrity of Individuals* (19th ed.). Tehran: Mizan Publishing. (in Persian)
- Akbari Ghariyeh, H. (2022). Investigating the Impact of Arab-Israeli Normalization on Iran's National Interests and Security During Donald Trump's Presidency (Master's thesis, University of Tabriz). (in Persian)
- Arab Ameri, J., & Javadi Arjomand, M. J. (2016). A Comparative Study of the View of Israel in Iran's Foreign Policy Discourse: A Case Study of the West-Oriented Discourse of the Second Pahlavi Era and the Political Islam Discourse of Imam Khomeini. *Strategy Quarterly*, 25(80), 35-66. (in Persian)
- Ardabili, M. A. (2020). *General Criminal Law* (Vol. 1, 63rd ed., 5th revision). Tehran: Mizan Publishing. (in Persian)
- Arefi, M. (2021). An Introduction to Criminalizing Terrorism Financing: Nature and Methods of Commission. *Criminal Law Teachings*, 18(21), 247-274. (in Persian)
- Arian, M. (2025). The Scope of the Concept of Prohibited Goods from the Perspective of Customs Law: A Critique of Verdict No. 32-1842 of the General Board of the Administrative Justice Court. *Legal Studies*, 17(3), 1-36. (in Persian)
- Barzegar, K., & Ghasemi, M. (2013). Israel's Existential Threat Strategy and Iran's National Security. *Foreign Relations Quarterly*, 5(1), 169-197. (in Persian)
- Brooks, A., & Griffiths, M. (2024). Beyond Apartheid Israel. *Political Geography*, 114, 103-193.
- Cornu, G. (2024). *Vocabulaire juridique*. Puf.
- Dubow, S. (2024) Apartheid in South Africa and Israel/Palestine: A Case of Convergent Evolution? *Palestine/Israel -Review*, 1(2), 257-288. <https://www.ipis.ir/portal/subjectview>
- Elham, G., & Borhani, M. (2021). *An Introduction to General Criminal Law* (Vol. 1, 5th ed.). Tehran: Mizan Publishing. (in Persian)

- Foroughi, F. (2024). Reflection on the Feasibility of Domestic and International Prosecution of Crimes Committed by the Zionist Regime in Gaza. *Legal Studies*, 16(1), 179-228. (in Persian)
- Haji Ismaili, M. (2024). Identifying Israel's War Crimes in the 2023 Israel-Hamas War Under the Framework of the ICC Statute. *Legal Studies*, 16(1), 319-354. (in Persian)
- Hosseini Akbarnejad, H. (2024). Determining Gross Human Rights Violations and International Crimes Against the People of Gaza Before and After October 7th in the Practice of Human Rights Bodies. *Political Studies of the Islamic World*, 13(1), 139-167. (in Persian)
- Jafari Langroudi, M. J. (2007). *Legal Terminology* (18th ed.). Tehran: Ganj-e Danesh Publishing. (in Persian)
- Javid, M. J., & Mohammadi, A. (2016). Evaluating the Enforceability of Principle 154 of the Constitution in Contemporary International Law. *Public Law Studies Quarterly*, 46(1), 71-89. (in Persian)
- Kamfar, B. (2021). *Advanced Course in General and Special Criminal Law* (5th ed.). Tehran: Mehr Pouyan Pouya Publishing. (in Persian)
- Majidi, S. M. (2021). Pathology of Iran's Substantive Criminal Policy Regarding the Crime of Espionage. *Parliament and Strategy*, 28(150), 245-275. (in Persian)
- Mir Mohammad Sadeghi, H. (2019). *Crimes Against Security and Public Tranquility* (38th ed.). Tehran: Mizan Publishing. (in Persian)
- Mir Mohammad Sadeghi, H. (2024). *General Criminal Law 1* (5th ed.). Tehran: Dadgostar Publishing. (in Persian)
- Mohammadi, A., Abedini, A., & Kiani, A. A. (2024). The Use of Force in International Law: Case Study of the 2023 Hamas-Israel Conflict. *Legal Studies*, 16(1), 105-144. (in Persian)
- Mohseni, M. (2003). *Course in General Criminal Law: The Criminal Phenomenon* (Vol. 2, 2nd ed.). Tehran: Ganj-e Danesh Publishing. (in Persian)
- Peteet, J. (2016). The work of comparison: Israel/Palestine and apartheid. *Anthropological Quarterly*, 89(1), 247-281.
- Ranjbar, M. (2003). Israeli Threats Against the National Security of the Islamic Republic of Iran. *Islamic Revolution Thought Quarterly*, (6), 233-252. (in Persian)
- Sanei, P. (2003). *General Criminal Law* (1st ed.). Tehran: Now Publishing. (in Persian)
- Setayesh, P. (2022). Countering Normalization of Relations with the Zionist Regime from the Perspective of International Law: Obligations and Capacities. *Legal Civilization*, 5(12), 297-306. (in Persian)

- Shams Nateri, M. E., Kalantari, H. R., Zare, E., & Riyazat, Z. (2017). *The Islamic Penal Code in the Current Legal System*, Vol. 1: General Criminal Law (4th ed.). Tehran: Mizan Publishing. (in Persian)
- Shams, M. (1998). Israel's Military and Security Threats Against the Islamic Republic of Iran. *Strategic Studies*, 1(2), 171-194. (in Persian)
- Sharifian, J. (2013). The 8-Day Attack by the Zionist Regime on Gaza and Violation of Security and Humanitarian Law. *Security Research Quarterly*, (42), 73-100. (in Persian)
- Takhsiri, M. S. (2023). Challenges of the Islamic Republic of Iran's Proposal for a Referendum in Palestine from the Perspective of International Law and Necessary Updates. *Legal Studies*, 16(1), 229-256. (in Persian)
- Tohidi, A. (2023). Human Rights and Humanitarian Violations by the Zionist Regime Against Palestinians Since October 7, 2023. *International Law*, 4(71), 203-218. (in Persian)
- Zaker Hossein, M. H. (2024). Settlement Construction and Settler Activity in Occupied Territories from the Perspective of International Criminal Law. *Legal Studies*, 16(1), 391-426. (in Persian)
- Zera'at, A. (2008). *The Islamic Penal Code in the Current Legal System* (3rd ed.). Tehran: Ghoghnos Publishing. (in Persian)